

DẠY HỌC MÔN TOÁN Ở TIỂU HỌC THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÂN HÓA TRONG

○ ThS. LÊ THỊ THU HƯƠNG*

1. Định hướng dạy học (DH) phân hóa trong

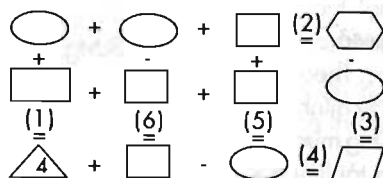
Hiện nay, để thực hiện tốt chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam cần thực hiện phân hoá trong giáo dục bởi lẽ khả năng của các HS là không giống nhau. Việc tiến hành DH theo định hướng phân hóa có thể dựa trên nhiều yếu tố như: nhu cầu, sở thích, độ tuổi, giới tính, năng khiếu, trình độ nhận thức và năng lực cá nhân. Tìm hiểu thực tiễn quá trình DH môn Toán ở bậc tiểu học, chúng tôi nhận thấy việc DH theo định hướng phân hóa là cần thiết bởi khả năng của HS là khác nhau và hầu hết GV căn cứ vào *năng lực nhận thức* của HS để có những kế hoạch DH phù hợp theo định hướng phân hóa. Thông thường hoạt động DH phân hóa được tiến hành dưới hai hình thức: *phân hóa ngoài* và *phân hóa trong*. Bên cạnh những hình thức tổ chức DH theo định hướng phân hóa ngoài (tổ chức các lớp bồi dưỡng HS giỏi, có năng khiếu; kèm cặp những HS yếu, kém; thành lập các câu lạc bộ với những hoạt động khuyến khích phát triển tài năng...) thì định hướng phân hóa trong thường được lồng ghép trong các hoạt động cụ thể của chính người học thông qua việc giao các nhiệm vụ phù hợp cho từng đối tượng HS, căn cứ vào năng lực nhận thức của họ về môn học.

DH theo định hướng phân hóa là phân chia HS thành các nhóm khác biệt nhau, có cùng đặc điểm tâm sinh lí, năng lực, nhu cầu, hoàn cảnh, trình độ và tiến hành DH. DH phân hóa là quá trình tiếp cận dạy và học nhằm đáp ứng nhu cầu, năng lực khác nhau của các nhóm HS trong cùng một lớp. Mục đích của DH phân hóa là làm tối đa hóa khả năng của mỗi cá nhân thông qua quá trình DH mà cá nhân đó tham gia. *Phân hóa trong* được hiểu là «*thực hiện tiếp cận riêng biệt trên lớp để tăng hiệu quả học nhóm và cá nhân, gắn liền với cá nhân hóa người học*» (1).

2. Ví dụ minh họa

Ví dụ 1: Khi DH bài «*Luyện tập*» - SGK Toán 1, GV có thể chuyển nội dung bài tập 2 (trang 60) thành phiếu học tập như sau:

- Phiếu số 1 (*Dành cho HS khá - giỏi*): Điền số thích hợp (1, 2, 3, 4 hoặc 5) biết rằng các hình có cùng hình dạng thì điền số giống nhau:

- Phiếu số 2 (*dành cho HS trung bình - yếu*). Nội dung phiếu giống như bài tập trong SGK. Tính:

$$\begin{aligned} 3 + 1 + 1 &= & 2 + 2 + 0 &= & 3 - 2 - 1 = \\ 5 - 2 - 2 &= & 4 - 1 - 2 &= & 5 - 3 - 2 = \end{aligned}$$

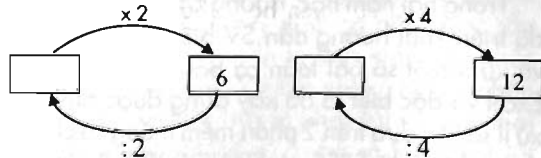
Phân tích: Ở đây GV đã giao cho hai nhóm đối tượng HS hai nhiệm vụ khác nhau. Mục đích chung là luyện tập cho HS về phép cộng và phép trừ trong phạm vi 5, nhưng yêu cầu đặt ra đối với những HS trung bình - yếu chỉ là thực hiện các phép tính thông thường còn đối với HS khá - giỏi, yêu cầu HS bên cạnh kĩ năng tính toán thành thạo còn phải có tư duy linh hoạt, biết cách lật ngược vấn đề, nắm vững mối quan hệ giữa phép cộng và phép trừ.

Ví dụ 2: Khi DH bài: «*Tìm một thừa số của phép nhân*» - Trang 116, SGK Toán 2, GV có thể đặt vấn đề cho HS thông qua việc giao nhiệm vụ cho HS như sau:

- Phiếu số 1 (*Dành cho HS trung bình - yếu*): Tính:

$$\begin{aligned} 2 \times 3 &= & 3 \times 4 = \\ 6 : 2 &= & 12 : 3 = \\ 6 : 3 &= & 12 : 4 = \end{aligned}$$

Phiếu số 2 (*Dành cho HS khá - giỏi*): Điền số thích hợp vào ô trống:

* Trường Đại học sư phạm - ĐH Thái Nguyên

Phân tích: Ở phiếu thứ nhất, nhiệm vụ của HS chỉ là thực hiện các phép tính nhân và chia đã được học ở những tiết trước. Ở phiếu thứ hai, HS dựa vào hai phép tính nhân và chia để tìm số thích hợp điền vào chỗ trống (thực tế HS hoàn toàn có thể thực hiện được thông qua tính nhẩm) nhưng điều mà HS thu được cuối cùng chính là từ hai phiếu học tập này, GV có cơ sở để hướng HS đến bài toán tìm một thừa số chưa biết của phép nhân thông qua mối liên hệ giữa phép nhân và phép chia.

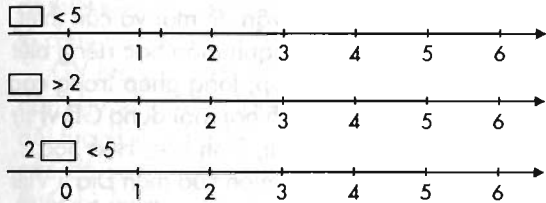
Ví dụ 3: Để ôn tập cho HS về năm số tự nhiên đầu tiên và quan hệ thứ tự giữa chúng trong Toán 1, GV có thể thông qua 3 phiếu học tập sau:

- Phiếu số 1 (Dành cho HS trung bình - yếu):

Nối ↑ với số thích hợp (theo mẫu):

< 2 < 3 < 5
 1 2 3 4 5

- Phiếu số 2 (Dành cho HS khá): Viết các số thích hợp vào ô trống, khoanh tròn các số đó trên tia số:

- Phiếu số 3 (Dành cho HS giỏi): Viết số chấm đen tròn trong mỗi hình tròn để có kí hiệu đúng:

\bigcirc < \bigcirc > \bigcirc > \bigcirc

Below the first circle is a downward arrow (v) and below the last circle is an upward arrow (^).

\bigcirc = \bigcirc < \bigcirc > \bigcirc

Phân tích: Cùng mục đích củng cố cho HS về quan hệ thứ tự của 5 số tự nhiên đầu tiên ở lớp 1 nhưng yêu cầu đưa ra với từng đối tượng HS là khác nhau. Đối với phiếu số 3, HS phải tư duy để tìm ra số thích hợp chứ không đưa ra trước như ở phiếu số 1 và phiếu số 2. Nội dung phiếu số 2 bên cạnh yêu cầu tương tự như phiếu số 1 thì ở phiếu số 3 có thêm yêu cầu «tìm số nằm giữa hai số» mà mức độ phức tạp của vấn đề được nâng lên.

Việc nghiên cứu và vận dụng DH phân hóa vào quá trình DH môn Toán ở tiểu học vừa có ý nghĩa lý luận vừa có ý nghĩa thực tiễn, đặc biệt là trong xu hướng «tích cực hóa hoạt động học tập» của HS hiện nay. Tiến hành DH phân hóa ngay trong quá trình DH đồng loạt trên lớp sẽ đảm bảo tốt các mục tiêu DH đối với tất cả các đối tượng HS, khuyến khích phát triển tối đa và tối ưu hóa khả năng của cá nhân. HS được tiếp thu tri thức một cách chủ động, sáng tạo, phù hợp với năng lực nhận thức của mình. □

(1) Phạm Thanh Tâm. *Dạy học tự chọn môn Toán ở tiểu học nhằm đáp ứng yêu cầu dạy học phân hóa*. Đề tài Khoa học công nghệ cấp Viện - Viện Khoa học giáo dục Việt Nam, 2009.

Tài liệu tham khảo

- Nguyễn Hữu Châu. Chương trình dựa trên triết lý “Giáo dục vì sự phát triển toàn diện của mỗi con người”. Tạp chí *Khoa học giáo dục*, số 28/2008.
- Tôn Thân. “Một số giải pháp thực hiện chương trình giáo dục phổ thông theo định hướng phân hóa”. Viện khoa học giáo dục, 2005.
- Carol Ann Tomlinson. **How to differentiate instruction in mixed ability classrooms**. Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria, Virginia USA, 2004.

Tổ chức hoạt động...

(Tiếp theo trang 57)

nhiệm vụ quản trò hiểu rõ về luật chơi, cách chơi, cách tính điểm...

Người quản trò thực hiện các nhiệm vụ: công bố luật chơi, cách chơi, cách tính điểm cho các đội chơi; đọc hoặc trình chiếu câu hỏi đội chơi lựa chọn; lắng nghe đáp án đội chơi đưa ra, đọc và ghi rõ hoặc trình chiếu đáp án đúng.

Ban giám khảo có nhiệm vụ đánh giá, cho điểm công minh và khách quan. □

Tài liệu tham khảo

- Lê Văn Thanh. **Con người và môi trường**. NXB Đại học sư phạm, H.2008.
- Lê Văn Khoa (chủ biên). **Môi trường và giáo dục bảo vệ môi trường**. NXB Giáo dục, H.2009.
- Nguyễn Dược - Nguyễn Trọng Phúc. **Lí luận dạy học Địa lí**. NXB Đại học sư phạm, H.2004.